

Norske oljeselskapers virksomhet i utlandet

Notat fra Natur og Ungdom
Sist oppdatert: 11/06/2013
Sist oppdatert av: Ina Bjørnrå

Dette notatet er en kort gjennomgang av Statoils virksomhet og engasjement i utlandet.

Om Statoil som selskap

Statoil ble opprettet 18. september 1972. Den norske stat er hovedaksjonær i selskapet, med en eierandel på 67 %. Det statlige eierskapet av Statoil administreres av Olje- og energidepartementet. Statoil er et internasjonalt energiselskap, med virksomhet i over 30 ulike land.

Statoil – demokrati, korrupsjon og krig

Statoil er i dag tilstede i flere konfliktfylte områder i verden. Selv skriver Statoil på sine nettsider at de i sine internasjonale prosjekter forplikter seg til å "*Sikre åpenhet, antikorrupsjon og respekt for menneskerettigheter og arbeidslivsstandarder*"ⁱ.

Per i dag er selskapet involvert i virksomhet i operasjoner og/eller er hovedoperatør på felt i åtte land som har diktatur eller er en ettpartistatⁱⁱ. Det er vanskelig å finne dokumentasjon på at Statoil bidrar direkte til menneskerettighetsbrudd eller korrupsjon i de landene de er involvert i. Det er likevel verdt å merke seg at de aktuelle landene får oljeinntektene som en direkte følge av Statoils virksomhet. Altså bidrar Statoils virksomhet til å gi inntekter til udemokratiske regimer. Når inntektene går til eliten som styrer diktaturet, har befolkningen som helhet ingen mulighet til å være med å bestemme hvordan midlene skal brukes. Dette problemet er også gjeldende i korrupte land.

Statoil i udemokratiske land

Statoil har eller har nylig hatt virksomhet i følgende land som har diktatur, eller har en ettpartistat

Angola	Libya
Singapore	Cuba
Turkmenistan	Iran
Kasakhstan	Kina

Statoil er i dag involvert i virksomhet i Algerie, Angola, Aserbajdsjan og Nigeria. Disse fire landene er i dag preget av høy grad av korrupsjon. Aserbajdsjans bruk av sine oljeinntekter er et godt eksempel på hvordan Statoils tilstedeværelse bidrar til å styrke uheldige forhold: Aserbajdsjan har blant annet brukt sine oljeinntekter på å mangedoble forsvarsbudsjettet sitt, og fører i dag en sterk retorikk mot nabostaten Armenia om utbryterrepublikken Nagorno-Karabakhⁱⁱⁱ.

På midten av 90-tallet møtte Statoil omfattende kritikk for sitt engasjement i Nigeria. Dette var i en tid med internasjonale kampanjer mot Shells opptreden i landet, som toppet seg da

Krig og borgerkrig

Statoil har/har nylig hatt virksomhet i to land som i dag har krig eller borgerkrig:
Irak og Angola

Ogoni-folkets leder Ken Saro-Wiwa og åtte andre menneskerettighetsaktivister ble hengt etter å ha aksjonert mot de multinasjonale oljeselskapene i landet^{iv}. I dag er Statoil fortsatt engasjert i operasjoner i Nigeria. Blant annet i landets største offshore felt Agabami, hvor de eier 20,2%.

Miljøstandarder i utlandet

I dag finnes det ikke et felles internasjonalt regelverk for miljøstandarder som regulerer olje- og gassvirksomheten som foregår i ulike land i verden. Det finnes heller ingen norsk miljølovgivning som regulerer norske selskapers virksomhet i utlandet.

I Nigeria foregår oljevirksomheten i hovedsak på land, ved Niger-deltaet. Statoil er et av selskapene som opererer offshore, og er derfor er forpliktet til å foreta en vurdering av mulige miljømessige konsekvenser ved sin virksomhet utenfor deltaet. Disse vurderingene ligner de

Statoil blir oppfattet som et av de mer «vennlige» selskapene, vi ser at de forsøker å rette seg etter visse standarder. Men vi ser ikke at dette påvirker virksomheten i noen vesentlig grad. Nigeria er fortsatt ett land hvor selskapene kan komme og utnytte det at vi ikke har ett godt lovverk på plass, et land hvor de kan ignorere regler de må følge andre steder,
-Stella Amadi,
Centre for Democracy and Development, Nigeria

alle selskaper på norsk sokkel er pålagt å foreta, men i motsetning til Norge offentliggjøres ikke konsekvensvurderingen, som betyr at sivilsamfunnet og organisasjoner ikke har innsyn i vurderingene som blir gjort^v. Statoil har opplyst at vurderingene er levert til myndighetene og at det er de som eventuelt har ansvar for å offentliggjøre dem.

Natt til 15. januar 2012 skjedde det en gasseksplosjon i et brønnehode på en oljeplattform i utenfor kysten av Nigeria,

ved landsbyen Koluama. Eksplosjonen førte til at plattformen Chevron North Apoi begynte å brenne. Flammene sto hundre meter opp i luften da brannen ble utløst^{vi}. Den ansvarlige operatøren er det multinasjonale oljeselskapet Chevron. Chevron er en av verdens største oljeselskaper, og er blant annet samarbeidspartner med Statoil i Nigeria. Chevron lovte at brannen skulle være slukket innen en måned. Dette viste seg at ikke lot seg gjøre, og 29. januar sa Chevron at det vil ta to uker til før brannen er slukket. 12. mars 2012 var det fortsatt brann på plattformen. Denne ulykken har fått svært lite medieoppmerksomhet i Norge, all den tid nigerianske myndigheter og Chevron selv prøver å legge lokk på saken.

Virksomheten i Nigeria er bare et eksempel på hvordan store selskaper, inkludert norske Statoil, ikke trenger å følge nødvendige miljøkrav når de opererer i utlandet. Dette i seg selv er bekymringsvekkende, spesielt med tanke på at informasjonsflyten om virksomheten er vanskelig eller umulig å få tak i. Dette gir myndigheter og organisasjoner i Norge svært små muligheter til å etterprøve at norske selskap følger gode miljøstandarder.

Statoils engasjement i skifergass

I dag er Statoil involvert i flere skifergassprosjekter, i hovedsak i USA, men også i Europa og Australia.

For å utvinne skifergass må man sprekke opp undergrunnen. Dette gjøres ved å pumpe store mengder vann tilsatt

kjemikalier, med høyt trykk, inn i undergrunnen. Denne utvinningsmetoden kalles fracking. En gjennomsnittlig skifergassbrønn ligger på opptil 2400 meter under bakken. Normalt ligger grunnvannet man bruker som drikkevann på rundt 300 meter under bakken. Dette er

Skifergass

Ved bruk av fracking bruker man mellom 4 og 30 millioner liter vann hver gang man sprekker opp en brønn. For gang man sprekker opp en brønn, brukes mellom 7,2 tonn og 272 tonn med kjemikalier.

Hver brønn kan bli sprukket opp inntil 18 ganger.

problematisk, da skifergassutvinning i flere tilfeller har ført til at det lekker forurenset vann og naturgass inn i grunnvannet^{vii}. Når grunnvannet er forurenset, forsvinner også den rene drikkevannskilden til menneskene som er bosatt nær skifergassprosjektet. I dag må flere mennesker i USA få vann levert i store tanker, da deres originale drikkevannskilde har blitt forurenset på grunn av skifergassprosjekter^{viii}.

Statoils investeringer

Chesapeakes skifergassområde strekker seg over 7300 kvadratkilometer i nordøstlige USA. Avtalen omfatter mer enn 32.000 lisenser. Statoils samlede investeringer i dette skifergassområdet er anslått til 23 milliarder kroner.

Statoil kjøpte i 2008 en andel på 32,5 % i energiselskapet Chesapeakes skifergassområde, i Maryland, USA. I 2011 gikk statsadvokaten i Maryland til søksmål mot Chesapeake og deres partnere, etter at en gassbrønn i Pennsylvania hadde eksplodert. Som en følge av ulykken rant titusenvis av liter med giftig borevæske ut i den

nærliggende elven Towanda Creek. Elva er en bielv til drikkevannskilden til 6,2 millioner amerikanere, og renner gjennom tre amerikanske stater, deriblant Maryland^{ix}.

I juni 2013 ble det klart at Statoil blir operatør i South Georgina-bassenget i Nordterritoriet i Australia. Det aktuelle området dekker 14 millioner acre, som tilsvarer 56 656 km² ^x. Dette tilsvarer 125 ganger arealet til Oslo fylke^{xi}.

Statoils engasjement i tjæresand

Canada har verdens største tjæresandforekomster og de nest største oljereservene i verden. Majoriteten av Canadas tjæresandreserver eksisterer i regionen Alberta.

Tjæresand

Olje produsert i Nordsjøen slipper i gjennomsnitt ut 9 kilo CO₂ per produsert fat. Når tjæresand produseres slipper man ut mellom 60 og 65 kilo CO₂ per fat.

I følge FNs klimapanel på verdens utslipp være redusert med 80-90 prosent inne 2050.

I 2007 kjøpte Statoil North American Oil Sans Corporation for 12 millioner kroner. I

2011 startet de opp produksjon av tjæresand på demonstrasjonsanlegget Leismer. I startfasen vil anlegget produsere 10 000 fat olje per dag, og anlegget forventes å være i produksjon frem til 2054. Statoil la i mai 2011 frem deres foreløpige utslippstall for Leismer-anlegget. Tallene viser at Statoil i 2010 slapp ut over 56.000 tonn med CO₂ under produksjonen av den tungtflytende råoljen. Dette innebærer at det ble sluppet ut hele 670 kilo CO₂ for hvert fat som ble produsert, noe som tilsier at CO₂-utslippet under oljeutvinningen i Canada 75 ganger høyere enn for et fat nordsjøolje^{xii}. Det er verdt å merke seg at tallene for 2010 er høyere enn nå, da prosjektet var i en demonstrasjonsfase. Til sammenligning var det gjennomsnittlige CO₂-utslipp fra Leismer-anlegget 72,71 kilo i 2011. Ifølge selskapet Norsk Olje og Gass var snittet på norsk sokkel rundt 9 kg per fat i samme periode^{xiii}.

Myndighetene i Alberta mener Statoil har overtrådt tillatelser ved bruk av vann, og at selskapet har gitt falsk eller villedende informasjon om vannbruk til boreaktivitet og transportveier. Albertas miljømyndigheter har etterforsket saken siden 2008, og har siden anmeldt Statoil for forholdet^{xiv}.

Natur og Ungdoms viktigste krav

Som hovedeier av Statoil har Norge store muligheter for å sette føringer for selskapets virksomhet nasjonalt og internasjonalt. Norge må kreve at Statoil trekker seg ut av de mest

forurensende aktivitetene de i dag er involvert i. Dette betyr at Statoil må trekke seg ut av tjæresand- og skifergassprosjektene i Canada og USA, samt andre prosjekter i Europa. Videre må den norske stat sikre at Statoil ikke bidrar til å styrke udemokratiske og korruperte regimer. Dette må gjøres gjennom å legge restriksjoner på hvor Statoil kan starte ny virksomhet, og strengere oppfølgingskontroller av deres allerede eksisterende virksomhet utenlands.

For å sikre at aktiviteten til norskeide olje- og gasselskaper er så miljøvennlig som mulig, må Norge pålegge alle norske petroleumsselskap å følge norske miljøstandarder i all sin virksomhet, også når de opererer i utlandet.

- Norske olje- og gasselskaper som driver virksomhet i utlandet må til enhver tid følge norske miljøstandarder for drift.
- Norske olje- og gasselskaper som driver virksomhet i utlandet må være åpne om sin virksomhet, og må fremlegge informasjon knyttet til all sin virksomheten når det blir etterspurt.
- Statoil må trekke seg ut av samtlige tjæresand- og skifergassprosjekt, og ikke inngå nye slike prosjekter.
- Norske olje- og gasselskaper kan ikke bidra til å styrke udemokratiske og korruperte regimer og må trekke seg ut fra virksomhet i slike land i dag.

ⁱ <http://www.statoil.com/no/EnvironmentSociety/Society/Pages/StrategyAndPolicy.aspx>

ⁱⁱ <http://www.statoil.com/no/ouoperations/explorationprod/internationalfields/pages/default.aspx>

<http://www.globalis.no/Land/Angola>

<http://www.globalis.no/Land/Singapore>

<http://www.globalis.no/Land/Turkmenistan>

<http://www.globalis.no/Land/Kasakhstan>

<http://www.globalis.no/Land/Libya>

<http://www.globalis.no/Land/Cuba>

<http://www.globalis.no/Land/Iran>

<http://www.globalis.no/Land/Kina>

ⁱⁱⁱ ”Norway has also continued to increase spending, insulated from the effects of the crisis by oil wealth. Finally, Azerbaijan made the largest real percentage increase (89 per cent) in military spending in the world in 2011, amidst increasing warnings of renewed conflict with Armenia over the disputed Ngorno-Karabakh region.” Utdrag fra **SIPRI factsheet on military expenditure for 2011**,
⁷<http://www.sipri.org/research/armaments/milex/sipri-factsheet-on-military-expenditure-2011.pdf>

^{iv} <http://www.klassekampen.no/20926/article/item/null/statoil-i-nigeria>

^v Statoil in Nigeria, Transparency and local content(2006): Fremtiden i Våre Hender v/Stella Amadi, Mekonnen Germiso, Asle Henriksen. Rapportnummer 1/2006

^{vi} <http://www.aftenbladet.no/energi/olje/Den-glemte-oljekatastrofen-2942363.html>

^{vii} <http://www.aftenbladet.no/energi/Bevist-at-skiifergass-odelegger-drikkevann-3038571.html>

<http://www.aftenposten.no/okonomi/utland/Statoil-saksokes-for-forurensning-fra-skiifergass-5118320.html>

viii » The provision of temporary replacement water supplies is also expensive. Cabot Oil & Gas reported having spent at least \$193,000 on replacement water for homes with contaminated water in Dimock, Pennsylvania.”
<http://www.environmentamerica.org/reports/ame/costs-fracking>

ix <http://www.aftenposten.no/nyheter/uriks/Pastar-gassboring-odela-drikkevannet-5122637.html>

x Stavanger Aftenblad, 11.06.13 http://www.aftenbladet.no/energi/Statoil-overtar-skiferomrade-i-Australia-3195652.html?utm_source=twitterfeed&utm_medium=twitter#.UbcyrOeeOxA

xi http://snl.no/Norges_fylker

xii <http://www.nrk.no/okonomi/statoil-utslipp-skaper-sinne-1.7632838>

xiii Teknisk Ukeblad 25.04.12, <http://www.tu.no/olje-gass/2012/04/25/vil-fa-ned-skyhoye-oljesandutslipp>

xiv <http://www.nrk.no/nyheter/1.7632838>